

Dwight van van de Vijver in *Geboeid* (EO).

'Iene miene mutte' en de slavernij

Iene miene mutte? Er is veel in Nederland waarvan ik weet dat het samenhangt met de slavernij, maar van die tien pond grutten en tien pond kaas had ik het niet verwacht. Toch kwam het rijmpje terloops langs in de uitgebreide NOS-uitzending over Keti Koti. Historica Valika Smeulders noemde het terloops als een voorbeeld van *oral history*, liedjes en volksverhalen die eeuwen hadden overbrugd.

Nederland bleek schrijver Frans Martinus Arion in 1981 in *De Groene* uitgelegd te hebben dat *Iene miene mutte* Creool-Portugese wortels had - overigens een opvatting die door filologen is betwist. Waarbij de ironie is dat het onder slaven ontstane liedje oorspronkelijk ging over trouwen en kinderen krijgen, maar in Nederland een aftelrijm werd om op willekeurige gronden („... is de báás”) onderscheid te maken.

Dat er ook veel niet is doorgegeven, bleek in *Geboeid, terug naar de plantage*, het EO-programma dat maandag meteen op de herdenking volgde. Presentator en politieman Dwight van van de Vijver had uit de dubbele 'van' in zijn achternaam al afgeleid dat zijn ouders slaven van een zekere Van de Vijver geweest moesten zijn, maar verder had hij geen idee.

Nu draaien Nederlandse tv-makers hun hand niet om voor wat genealogisch onderzoek, dus het duurde niet lang tot Van van de Vijver met zijn zussen een stamboom kon uitrollen die terugging tot 1786, toen van hun voorvader Albertus de herkomst 'Afrika' werd geregistreerd. Aan moederszijde leidde het spoor terug naar plantage 'Het Vertrouwen' - al leken de zussen minstens zo geschokt door de ontdekking van Curaçao's bloed in de stamboom: „*Oh my god, we zijn Antillianen.*”

De speurtocht van Van van de Vijver was er niet alleen een naar zijn familiegeschiedenis. Hij liet zich ook voorlichten over de rol van de slavernij in de Nederlandse geschiedenis. Historicus Alex van Stipriaan nam Van van de Vijvers eigen schoolboek met hem door. Er stond niet 'vrijwel niets' in over de slavernij, zoals hij zich herinnerde, maar twee pagina's was ook niet veel.

Geboeid hield zich afzijdig van de recente twisten over welk deel van de achttiende-eeuwse economie direct of indirect met de slavernij samenhangt. Wel was er een eenvoudige tocht langs de Amsterdamse grachten waar rijke mensenbezitters graag een afbeelding van hun slaven aan hun grachtenpui bevestigden. Die mooie stad, gebouwd op palen - maar óók deels op een fundament van slavenarbeid.

Dwight van van de Vijver leek op zoek naar fysiek contact met de geschiedenis. Zo was hij zichtbaar aangedaan bij de ontmoeting met een andere nazaat van een slaaf van plantage Het Vertrouwen. Toen hij later een grachtenpand betrad waar lang geleden een vrouw had geleefd die als 'slavin/dienstmaagd' van de plantage naar Nederland was gehaald, bukte hij even om de oude tegelvloer in het souterrain aan te raken.

Een mooi gebaar, dat het verlangen naar een levende geschiedenis tekende: hier gaat het niet om de statistieken of de vanuit Europees perspectief gevoerde morele discussies over de slavernij, maar om de verhalen van de slaven zelf. Over hun dagelijks leven, over verzet, liefde, dood en muziek.

Dat de geschiedenis van de slavernij méér moet zijn dan een slachtofferverhaal, klonk de hele avond door op NPO2. Dezelfde wens sprak ook uit de site die de EO maakte bij *Geboeid* en uit een multimediale productie van de NOS, die helaas in een van de donkerste hoekjes van de eigen site belandde. Herdenken wordt zo het tot leven wekken van mensen uit het verleden: van de tocht die een krap schip met '700 stuks gezonde jonge mannen' naar de West maakte tot de gedachte dat op de terugweg over de oceaan uiteindelijk *Iene miene mutte* naar Europa werd verscheept.